

Ройко Лариса Леонідівна

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної математики та
методики навчання інформатики
Волинський національний університет
імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна
ORCID <https://orcid.org/0000-0002-7318-0925>

ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Актуальність. В умовах сьогодення цифрова трансформація різних сфер людської діяльності є глобальною світовою тенденцією. Важливою складовою цифрових перетворень у соціумі належить цифровізації освіти, що надає можливості розширення освітнього і дослідницького простору, урізноманітнення форм і методів навчання, удосконалення умов організації навчального процесу. У зв'язку із цим особливу роль відіграє інформаційно-цифрова компетентність усіх учасників освітнього процесу, у тому числі і керівника навчального закладу [9].

Цифрова доба постійно пропонує нові інструменти для навчання. Завдання керівника (директора) закладу загальної середньої освіти (ЗЗСО) – розумітися на технологіях та інтегрувати їх в освітній процес закладу. Інформаційно-цифрова компетентність визначена однією з ключових у Концепції Нової української школи (2016), професійному стандарті «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти» (2021), «Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження Плану заходів з її реалізації» (2021) [4, 5].

У науково-педагогічній літературі проблемі формування інформаційно-цифрової компетентності педагогічного працівника, керівника закладу освіти присвятили свої наукові розвідки: В. Биков, І. Воротнікова, І. Гребеник, А. Гуржій, В. Дзюба, Ю. Дорошенко, Л. Забродська, О. Засімович, Н. Морзе, О. Овчарук, І. Павленко, А. Самко, Т. Шевченко та інші [1-3, 6, 8, 11].

Як стверджує А. Самко «інформаційно-цифрова компетентність передбачає впевнене й водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, у публічному просторі та приватному спілкуванні. Вона пов'язана з інформаційною й медіа грамотністю, навичками безпеки в Інтернеті та кіберпросторі, розумінням етики роботи з інформацією» [11].

Серед основних аспектів цифрової компетентності О. Засімович виділяє [3]:

- наявність високого рівня функціональної грамотності у сфері інформаційно-комунікаційних технологій;
- ефективно обґрунтоване застосування інформаційно-комунікаційних

технологій в освітній діяльності та для вирішення професійних завдань;

- розуміння інформаційно-комунікаційних технологій як основи нової парадигми в освіті, спрямованої на розвиток учнів як суб'єктів інформатизованого суспільства.

В. Дзюба формулює наступні показники цифрової компетентності керівника [2]:

- керування інформацією;
- співробітництво;
- комунікація;
- створення контенту і знань;
- етика та відповідальність;
- оцінювання та розв'язання проблем;
- технічне оперування.

Узагальнюючи аналіз науково-педагогічних досліджень робимо висновок, що керівнику ЗЗСО мають бути притаманними наступні риси: здатність генерувати ідеї та приймати самостійні рішення; вміння інтегрувати воедино головні складники успіху: ідеї, технології і менеджмент; володіти сучасними інформаційними технологіями, засобами зв'язку та програмними продуктами; готовність формувати нову якість сучасної школи; здатність стратегічно мислити та планувати; вміння будувати роботу на демократичних засадах; усвідомлення вагомості кожного члена педагогічного колективу.

Метою дослідження є розкриття значення інформаційно-цифрової компетентності для керівника закладу загальної середньої освіти.

Основна частина. Конкурентоспроможність навчального закладу на ринку освітніх послуг, його ефективна діяльність значною мірою залежать від рівня професійної компетентності керівника, оскільки саме він є провідником і генератором змін, що відбуваються в освітньому закладі.

Реформування освітньої галузі по-новому визначає місію очільника закладу загальної середньої освіти. Ним повинен бути: стратег розвитку закладу; генератор і реалізатор нових ідей та освітніх ініціатив; менеджер інновацій, організатор професійної команди однодумців. Саме керівник несе відповідальність за результати роботи закладу, забезпечує внутрішню та зовнішню комунікації; створює умови для свободи думки й дії; формує розвивальне освітнє середовище, навчається сам, створює і мотивує колектив, який постійно навчається [10].

Цифрові технології надають керівнику закладу освіти, педагогічному колективу нові засоби, інструменти та можливості, які не лише дозволяють зробити більш мобільним і гнучким освітній процес, а й ефективно керувати саморозвитком і успішно самореалізовуватися у професійній діяльності.

Необхідними професійними компетентностями у відповідності до професійного стандарту «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти» є [5]:

- нормативно-правова;
- компетентність стратегічного управління закладом освіти;
- компетентність стратегічного управління персоналом;

- компетентність забезпечення якості освітньої діяльності та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти;
- компетентність організації діяльності закладу освіти на засадах зовнішньої системи забезпечення якості освіти;
- лідерська;
- емоційно-етична;
- компетентність педагогічного, соціального та мережевого партнерства;
- здоров'язбережувальна;
- інклюзивна;
- проєктувальна;
- інноваційна;
- здатність до навчання впродовж життя;
- інформаційно-цифрова.

Уміння та навички інформаційно-цифрової компетентності дають можливість (Професійний стандарт «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти», 2021) [5]:

- використовувати відкриті електронні (цифрові) ресурси для організації освітнього процесу, професійного розвитку педагогічних працівників;
- добирати електронні (цифрові) управлінські ресурси, оцінювати їх ефективність для досягнення управлінських цілей;
- модифікувати, редагувати, комбінувати існуючі електронні (цифрові) управлінські ресурси, організувати роботу щодо створення нових електронних (цифрових) ресурсів (за потреби);
- забезпечувати дотримання учасниками освітнього процесу під час використання електронних (цифрових) ресурсів вимог законодавства щодо охорони авторського права, а також заходи щодо захисту власних авторських прав;
- накопичувати, упорядковувати та обробляти, зберігати дані, інформацію та контент у цифровому освітньому середовищі;
- забезпечувати безпечне електронне (цифрове) освітнє середовище для організації та управління навчальним процесом (у тому числі під час дистанційного і змішаного навчання);
- використовувати електронні (цифрові) технології для планування та ведення документації.

У Концепції «Нова українська школа» виділяють наступні складові даної компетентності [7]:

- впевнене та критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій на роботі, у публічному просторі та приватному спілкуванні;
- інформаційну й медіа-грамотність та культуру;
- володіння основами програмування, роботи з базами даних;
- алгоритмічне мислення;
- навички роботи в Інтернеті та кібербезпеки;
- розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо).

Інформаційно-цифрова компетентність керівника ЗЗСО є важливим

критерієм його кваліфікації. Її формування відбувається під впливом багатьох умов: залучення до самоосвітньої діяльності; розвиток творчого потенціалу; післядипломна управлінська освіта як умова формування професійної компетентності.

Висновки. Проведений аналіз обраної проблеми дає підстави для висновку: інформаційно-цифрова компетентність займає ключове місце у системі професійних та загальних компетентностей та є основою для професійного становлення і розвитку керівника закладу загальної середньої освіти. Дає йому можливість бути сучасним, активно діяти в інформаційному середовищі, використовувати новітні досягнення технічних і технологічних процесів у своїй професійній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Гребеник І. С. Формування цифрової компетентності керівників навчальних закладів. *Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє середовище сучасного університету»*. 2019. №6. С. 17-25
2. Дзюба В. Організаційно-педагогічна модель розвитку цифрової компетентності керівника закладу освіти. *Проблеми освіти*. 2022. Вип. 2 (97). С. 120-133
3. Засімович О. Сутність поняття «Цифрова компетентність керівника закладу загальної середньої освіти в умовах неформальної освіти». *Імідж сучасного педагога*. 2022. №4 (205). С. 65-69
4. Кабінет Міністрів України (2021, Берез.30). Розпорядження №167-р «Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації». URL: <http://surl.li/caonw> (дата звернення: 05.04.2024).
5. Міністерства економіки України (2021, Верес.17). Наказ №568-21 «Про затвердження професійного стандарту «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти». URL: <http://surl.li/akxsk> (дата звернення: 05.04.2024).
6. Мозгова Л. А. Модель керівника навчального закладу в сучасному освітньому просторі: управлінський аспект. *Народна освіта. Електронне фахове видання*. URL: <http://surl.li/mkyu> (дата звернення: 05.04.2024).
7. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <http://surl.li/axewj> (дата звернення: 05.04.2024).
8. Павленко І. М., Шевченко Т. О. Організація розвитку інформаційно-цифрової компетентності керівників закладів освіти. Колективна монографія: Розвиток інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти / За заг. редакцією Л. Г. Петрової. Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія». 2021. С.192-201
9. Ройко Л. Л. Роль освітнього менеджменту у професійній підготовці магістрів. Математика. Інформаційні технології. Освіта: тези доп. XI міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 3-5 червн. 2022 р.). Луцьк, 2022. С. 156-158.
10. Ройко Л. Л. Формування управлінських компетентностей майбутнього керівника навчального закладу в курсі «Технології освітнього менеджменту та моніторинг якості освіти». Місце України у світовому розвитку науки та

техніки: тези доп. ХСІV Міжнар. інтернет-конф. (м. Хмельницький, 28 липн. 2022 р.). Хмельницький, 2022. С. 102-105

11. Самко А. Цифрова компетентність педагогічного персоналу в системі післядипломної педагогічної освіти. *Освітня аналітика України*. 2021. №2 (13). С.33-43